Copyright Oslo VO, Rosenhof

Et godt liv i et lite land

Ungdomsfest i Eggedal Christian Skredsvig 1895

4 Samliv og forståelse

Ett er nødvendig – her
i denne vår vanskelige verden
av husville og heimløse:
Å ta bolig i seg selv

Hans Børli

Lukten av gamle
mennesker er det beste
jeg vet. Trygghet,
visdom, hemmeligheter.

Linn Skåber

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Personer i fortellingen

Eva Amundsen

Ana Fernandes

Sebastian Haneborg

Viktor Hellstrøm

Geir Listhaug

Mina Maurstad

Wasim Raja

Guro Solstad

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Hun har ordnet det slik at Bravo skal spille kamp.

Han har ordnet det slik at familien kommer på besøk.

Jeg har ordnet det slik at jeg kan trene fotball hver tirsdag.

Hun står på rommet til **oldemoren sin.**

Bravo skal spille for **oldemoren hennes.**

Hun får vel ikke noen annen jobb, så gretten som hun er.

Han gir deg vel ikke noen gave, så gjerrig som han er.

og så: og etterpå/deretter

også: en ting til

Han sitter her, og så spør han…

Han sitter her, og deretter spør han…

Han sitter her. Han spør også…

Det er Ana, fotballtreneren.

Det er Inger, naboen min.

Kunstnerens mor med strikketøy, Olaf Isachen 1892

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Guro står inne på rommet til **oldemoren sin** på sykehjemmet. Om en halv time kommer «Bravo». Guro synes det virker kjedelig å bo der. Derfor har hun **ordnet det slik** at Bravo **skal spille kamp mot personalet** på sykehjemmet. Så får beboerne litt avveksling.

Oldemor: **Hvordan ser jeg ut** på håret?

Guro: Ikke så bra, egentlig. Har du glemt å gre håret i dag?

Oldemor: Gre håret? Jeg klarer ikke det selv. Jeg har så vondt i skuldrene. **Hun** som hjalp meg med morgenstellet i dag, **glemte det.** Hun **synes vel** jeg ser så pjuskete ut at det ikke er noen vits.

Guro: Jeg skal **ta en prat med henne**.

Oldemor: Nei, ikke gjør det. Da blir hun bare **enda surere** når hun skal hjelpe meg.

Guro: Er hun sur? Hvorfor jobber hun her da?

Oldemor: **Hun får vel ikke** noen annen jobb, **så gretten som hun er**.

Guro: Er alle pleierne sånn?

Oldemor: Ikke alle. **Kristian er helt topp**. Han smiler og ler og kaller meg dronningmor. Av og til setter han seg her og forteller vitser. **Og så spør** han **hva jeg drev med da jeg var yngre**.

Guro: **Synes du det er greit** å bo her? Eller ville du heller bodd hjemme?

Oldemor: Det er trygt her. De som bor hjemme, får ikke alltid hjelp **når de trenger det.**

Guro: De får jo **både hjemmehjelp og hjemmesykepleier**. Men **jeg har hørt at** det er mange ulike personer som kommer.

Mobilen til Guro ringer. **Det er Ana, fotballtreneren**, som lurer på hvor de skal møtes.

en oldemor:

å virke:

et personale:

en beboer:

avveksling:

å gre:

et morgenstell:

pjuskete:

ikke noen vits:

gretten:

en vits:

å drive med – drev med:

å lure på

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Alle er der, unntatt Sebastian.

Alle betaler skatt, unntatt kongen.

Alle liker sjokolade, unntatt jeg.

både – og: begge deler

verken – eller: ingen av delene

Hun har forsøkt
både å ringe
og sende melding,
men han tar
verken telefonen
eller svarer på meldinger.

Han spiser
både fisk
og kjøtt,
men han drikker
verken kaffe
eller te.

I det samme kommer Sebastian kjørende.

Han kommer smilende mot dem.

Hun går gråtende hjem.

Snakk om sola, så skinner den:
Akkurat når man snakker om en person, dukker han/hun opp.

Svin på skogen / Ikke mors beste barn:
Man gjør noe ulovlig

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Guro: Jeg må gå og møte de andre. Vi ses utenfor etterpå.

Oldemor: **Hvis personalet husker** å trille meg ut.

Guro: Jeg kommer og henter deg **hvis jeg ikke ser deg**. Ha det så lenge.

På plenen utenfor sykehjemmet sitter fotballaget Bravo og venter. **Alle er der, unntatt Sebastian.** Ana er bekymret. Hun har forsøkt **både** å ringe **og** sende melding, men han tar **verken** telefonen **eller** svarer på meldinger.

Ana: **Er det noen som vet noe** om han?

Viktor: Kanskje **det har noe å gjøre** med boligen hans. Det har visst **vært mye bråk der.** Politiet **er stadig å se** i oppgangen.

Guro: Det har jeg også hørt. Jeg møtte han på butikken i går kveld. Da var han så trøtt **fordi han ikke får sove om nettene** på grunn av bråk fra leiligheten over.

I det samme **kommer Sebastian kjørende** inn på motorsykkelen sin.

Ana: Snakk om sola, så skinner den. Nå kan vi spørre han.

Guro: **Hva skjer,** Sebastian? Går det bra?

Sebastian: Beklager **at jeg lar dere vente** på meg. Det er **bare kaos** hjemme. Politiet kom på døra, så da kunne jeg ikke dra.

Viktor: Nei da må du bare **stille opp**. Har du **svin på skogen**?

Sebastian: Ikke i det hele tatt. Jeg er uskyldig som et barn. Men naboene mine er **ikke mors beste barn.**

Viktor: Fortell! Jeg elsker krimfortellinger.

Sebastian: **Hadde du vært meg, hadde du ikke** elsket det. Jeg håper politiet ordner opp. Det er en lang historie.

Ana: Vi har tid. **Jeg tenkte vi skulle** trene før kampen, men vi **prioriterer å høre på deg**.

utenfor:

å hente:

en plen:

unntatt:

bekymret:

verken – eller:

en bolig:

bråk:

stadig:

en oppgangen:

et kaos:

å stille opp:

et svin:

uskyldig:

en krimfortelling:

å ordne opp:

å prioritere:

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Barnevernet:

Barnevernet skal gi barn, unge og familier hjelp og støtte når det er vanskelig hjemme eller barnet av andre grunner har behov for hjelp.

De aller fleste som får hjelp av barnevernet får hjelpen hjemme slik at barn og foreldre kan leve sammen. Dette kaller vi for hjelpetiltak, og det kan for eksempel være:

- råd og veiledning til familien
- foreldregrupper
- støttekontakt
- økonomisk støtte til barnehageplass
- økonomisk støtte til skolefritidsordning (SFO/AKS)
- økonomisk støtte til fritidsaktiviteter eller annet
- avlastning i helger / besøkshjem

NAV:

Opprettet 2006

NAV har ansvar for arbeid, trygder og sosialtjenester.

Det er lokale NAV-kontorer i alle kommuner.

uttrykk for - inntrykk av

Han ga uttrykk for holdninger som jeg misliker.

Hun ga uttrykk for glede over gaven.

Jeg fikk inntrykk av at han ser på seg selv som vellykket.

Han har inntrykk av at naboen kan mye om motorsykler.

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Sebastian: Det er den familien som bor over meg. Jeg tror det er et par med en liten gutt som bor der, men **det er folk inn og ut hele tida**, så jeg vet ikke sikkert. De bråker der oppe **døgnet rundt**. De skriker og slamrer med dører og kaster ting i gulvet. **Det høres ut som** noe kan komme gjennom taket ned til meg. En kveld møtte jeg to menn **som kom løpende** nedover trappa med kniv i handa. **Naboene har ringt** til politiet mange ganger **uten at noe har blitt bedre**.

Ana: **Bor det et barn der**, **også**? Stakkars han.

Sebastian: Ja det er virkelig tragisk. Han er ute på lekeplassen alene til langt på natt. **Barnevernet er varslet**, men når de dukker opp, er leiligheten tom.

Viktor: Hva tror du **det er de driver med** der oppe?

Sebastian: Politiet **mistenker dem både for** narkotikasmugling **og** hallikvirksomhet. Dessuten for familievold og overgrep mot barn. Men de sliter med å finne bevis slik at de **kan pågripe dem**.

Guro: Har du pratet med dem?

Sebastian: Jeg snakket litt med mannen en dag **da jeg sto ute og mekket** på motorsykkelen. Han var veldig interessert i den. Det viste seg at han hadde god greie på motorsykler. Samtidig ga han **uttrykk for holdninger** som jeg misliker.

Guro: Hva da?

Sebastian: Han **snakket så nedsettende** om kvinner at jeg ikke orker å gjenta det. Dessuten lirte han av seg **negative kommentarer** om homofile og psykiatriske pasienter og handikappede og innvandrere. Snyltere, alle sammen, sa han. De får penger fra NAV og er ikke til nytte for noen, **påsto** han.

Guro: Han **føler seg** kanskje innerst inne **som en taper** selv, siden han **rakker ned på** alle.

Sebastian: Jeg vet ikke. Jeg **fikk inntrykk av** at han så på seg selv som **ganske vellykket.**

å skrike:

å slamre:

stakkars:

tragisk:

en lekeplass:

et barnevern:

å varsle:

å dukke opp:

å mistenke:

narkotikasmugling:

hallikvirksomhet:

familievold:

overgrep:

å pågripe:

en holdning:

nedsettende

en snylter:

å påstå:

å rakke ned på:

å få inntrykk av:

vellykket:

Alle er så opptatt av historien til Sebastian
at de ikke merker at plenen fylles opp.
Alle er så gamle og syke
at de trenger hjelp til mange ting.
Han er så irritert på naboen
at han nekter å hilse på han.

Jeg skal prøve å komme tilbake snart.

Jeg skal prøve å gjøre ferdig jobben i dag.

Jeg skal prøve å ringe til Skatteetaten i morgen.

Jeg skal prøve å snakke med pleierne.

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Alle **er så opptatt** av historien til Sebastian **at de ikke merker** at plenen fylles opp. **Beboerne på sykehjemmet** sitter langs husveggen sammen med mange **pårørende og pleiere**. Guro vinker til oldemoren som har fått seg en fin plass i skyggen.

Sønnen til en av beboerne skal være dommer. Han blåser i fløyta og starter kampen. **Både spillere og publikum yter sitt beste**.

Oldemoren til Guro heier på Bravo. De fleste andre vil at sykehjem-laget skal vinne. **Det gjør de også** - med sju mål. Bravo skårer fire.

Ana: Takk for kampen!

En beboer: **Takk for underholdningen**. Kom snart tilbake. Dette var bedre enn bingo.

Sebastian: **Vil du sitte på** tilbake til byen, Guro? Du bor jo rett i nærheten av meg.

Guro: Gjerne. Kan du vente til jeg har sagt «ha det» til oldemor?

Sebastian: Selvfølgelig. **Det haster ikke** for meg å komme hjem.

Guro **gir seg god tid** til å trille oldemoren tilbake til rommet.

Oldemor: Kommer du snart tilbake på besøk? Jeg føler meg **tjue år yngre** når du er her.

Guro: Jeg skal prøve å komme tilbake snart. **Jeg tør ikke love noe**. Jeg er ganske opptatt med studiene.

Oldemor: Å ja, du får se hva du får til. Har du en kjæreste også, kanskje?

Guro vil ikke svare på det. **Det er én hun liker godt**, men det har hun ikke sagt til noen.

Guro: Så nysgjerrig du er! Ha det.

Hun gir oldemoren en god klem og løper ut.

opptatt av:

pårørende:

en pleier:

en skygge.

ei fløyte:

å yte:

å heie:

en underholdning:

å haste:

å trille:

å love:

nysgjerrig:

en klem:

Eiendommer til salgs

ROLIG BLINDGATE LIKE VED SLOTTET

Klassisk 3-roms selveier med ildsted og separat kjøkken - God takhøyde og gjennomgående plan - Ingen vinduer mot gate!

Hegdehaugsveien 14, 0167 Oslo

Prisantydning	**5 600 000,-**
Fellesgjeld	37 545,-
Felleskost/mnd.	2 654,-
Boligtype	Leilighet
Soverom	2
Primærrom	72 m²
Bruksareal	72 m²
Eieform	Eier (Selveier)
Byggeår	1898
Energimerking	G-rød
Rom	3
Tomteareal	1214 m² (eiet)
Bruttoareal	79 m²
Eierskifte-forsikring	Ja

Fasiliteter

- Peis/Ildsted
- Parkett
- Ingen gjenboere
- Barnevennlig
- Rolig
- Kabel-TV
- Moderne
- Sentralt
- Offentlig vann/kloakk
- Vaktmester-/vektertjeneste
- Bredbåndstilknytning

Nydalen

Romslig & moderne 3(4)-roms med solrik balkong på 11 m² - Mulighet for garasje - Heis - Felles takterrasse - Sentralt

Gunnar Schjelderups vei 11J, 0485 Oslo

Prisantydning	**5 450 000,-**
Felleskost/mnd.	3 262,-

En moderne og attraktiv 3-roms leilighet fra 2006 i 4. etasje med flott beliggenhet i populære Nydalen Kvarter. En meget romslig selveierleilighet på 73 m² med luftig planløsning, store vindusflater, vestvendt balkong på 11 m² og god takhøyde. Trappefri adkomst via heis og mulighet for kjøp av garasjeplass i oppvarmet garasjeanlegg. Nymalte overflater og nyslipt parkettgulv i 2018.

- Nyere 3-roms selveier på 73 m² fra 2006.
- Mulighet for kjøp av garasjeplass til kr 300.000,-.
- Vestvendt balkong på 11 m².
- Store vindusflater og god takhøyde.
- Mulighet for tre soverom.
- Varmtvann og kabel-TV inkl.
- Fortrinnsrett til barnehage i sameiet.
- Meget sentral beliggenhet ved Storo/Nydalen.

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Sebastian har **en ekstra hjelm** i bagasjeboksen. Snart suser de innover til byen. **For en deilig følelse**. Guro holder seg fast rundt kroppen til Sebastian. Hun er glad.

De stopper på et gatekjøkken for å få seg en matbit.

Sebastian: Jeg **har tenkt meg på visning** på en leilighet i kveld. Vil du være med?

Guro: Det kan jeg godt. Jeg **har ingen planer** for kvelden. Skal du flytte?

Sebastian: Hvis jeg finner **noe jeg har råd til,** flytter jeg så fort som mulig. Men det er dyrt. Jeg har **en to-roms** på Tøyen og kunne tenkt meg noe større på vestkanten. Men der er det dyrere enn på østkanten.

Guro: Hva har du tenkt å se på i kveld?

Sebastian viser henne to ulike steder på finn.no. Begge er **tre-roms leiligheter**, den ene i **en gammel bygård**, den andre i **en blokk** i et **nytt boligområde.**

Sebastian: **Prisantydningen** er mellom fem og seks millioner på begge. Jeg får ikke mer enn **maksimalt tre millioner** for den leiligheten jeg har, så mer enn seks har jeg ikke råd til.

Guro: Du har **fast jobb og ganske høy lønn**, har du ikke?

Sebastian: Jo. Men jeg liker ikke å ha så **høy gjeld.**

Guro: **Det er vanlig å ha** stort **boliglån**. Å betale avdrag på lån **lønner seg fremfor** å leie slik jeg gjør. Men så lenge jeg er student, får jeg ikke lån.

en hjelm:

en bagasjeboks:

å suse:

et gatekjøkken:

en visning:

å ha råd til:

vestkanten:

østkanten:

et boligområde:

en prisantydning:

maksimalt:

en gjeld:

et lån:

å lønne seg:

Boliger

en enebolig / en villa

en vertikaldelt tomannsbolig

en firemannsbolig

et rekkehus

en leilighet i en blokk eller bygård

en terrasseleilighet

en hybel

en bondegård – et småbruk

Odel:

Guro har vokst opp på gård. Hun er eldst, derfor er hun **odelsjente**. Det betyr at hun har **førsteretten** til å overta gården etter foreldrene. Dersom den eldste ikke ønsker gården, får den nest-eldste muligheten.

I Europa er det bare Norge som har en lov om odelsrett.

https://www.landbruksdirektoratet.no/no/eiendom-og-skog/eiendom/odel#odelsloven-er-endret-i-2014---hva-gjelder-for-meg-

yngst – den yngste

eldst – den eldste

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Sebastian: Hva slags bolig ønsker du deg når du skal kjøpe?

Guro: Jeg vil ha **en stor enebolig med hage og uthus**, eller kanskje **et lite småbruk**. Det er ikke så dyrt å kjøpe hus ute på landet. **Jeg er åpen for** å flytte hvor som helst når jeg er ferdig med studiene, bare jeg finner jobb og bolig.

Sebastian: Det høres fint ut. **Jeg har lyst på hund.** Men det er ikke så bra for store hunder å bo i **leilighet** i byen.

Guro: Nettopp. **Jeg vil ha både hund og katt og høner og geiter**. Og mange lykkelige barn.

Sebastian: Slik var det der jeg vokste opp. Jeg kommer fra en liten gård i Sogn. Vi hadde kuer og geiter og store frukttrær. Jeg er **yngst av** fem barn.

Guro: Så kult. Foreldrene mine har også gård. Jeg er **eldst av** fem barn.

Sebastian: **Det er bra for barn** å vokse opp med mange søsken, tror jeg. På en gård har de også mange **muligheter til å utfolde seg** ute. De får mer frihet enn i byen.

Guro: De lærer seg **å ta hensyn** til andre. Jeg synes det er viktig at barn **vokser opp med faste rammer**. Foreldrene mine var ganske strenge. Jeg fikk **klar beskjed** om hva som var rett og galt helt fra jeg var liten.

Sebastian: Jeg også. Men etter at jeg ble tenåring, **fikk jeg stor frihet**. Da hadde jeg lært alt som var nødvendig, mente foreldrene mine. Jeg gjorde noen dumme ting i tenårene, men far og mor **møtte meg alltid med forståelse.**

Guro: Kjærlighet og forståelse er **viktigere enn alt** annet. Men jeg er også glad for at foreldrene mine viste meg hva **likestilling betyr i praksis.** Moren min var bonde, faren min jobbet i byen. Det var aldri slik at moren min hadde **en bestemt rolle fordi hun var kvinne**.

et uthus:

et småbruk:

på landet:

å vokse opp:

et frukttre:

så kult:

å utfolde seg:

ta hensyn:

faste rammer:

tenårene:

forståelse:

likestilling:

en rolle:

Bilde av geralt på Pixabay

Når vi snakker om en tenkt situasjon:

ville ha – skulle ha – burde ha – måtte ha – kunne ha

Hvilken ville du ha valgt?

Jeg skulle gjerne ha bodd der.

Jeg burde ha snakket med lederen min om problemet.

Jeg måtte ha tatt opp lån hvis jeg skulle ha kjøpt den leiligheten.

Jeg kunne ha blitt best i klassen hvis jeg hadde lest mer.

Det ville ha vært hyggelig om du hadde bodd her.

Det kunne ha vært så fint å bo sammen med noen.

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Sebastian: **Delte** foreldrene dine **alle oppgaver likt**?

Guro: Jeg tror de **diskuterte seg frem til en god fordeling** avhengig av **hvem som trivdes best med oppgavene**. Faren min vasket nesten alltid huset og moren min laget oftest middag.

Sebastian: Hvem **tok mest ansvar** for dere barn?

Guro: Jeg følte at det var helt likt.

Sebastian: Hos oss var det en klar rollefordeling. Mamma **hadde ansvar for** alle praktiske ting for oss barna. Pappa lærte oss ting på gården, men **ellers var han lite til stede** i barndommen min. Når jeg får barn, vil jeg bli en far **som tar like mye ansvar for barna mine som moren**.

Guro er glad for det han sier. Sånn skal **en moderne mann** være, tenker hun. De spiser ferdig og kjører til **den gamle leiligheten** bak slottet. Begge liker den veldig godt. Så ser de på **den moderne leiligheten**. Den er også fin.

Sebastian: **Hvilken ville du ha valgt**?

Guro: Jeg liker best gamle hus.

Sebastian: Jeg også. Jeg tror jeg **skal legge inn et bud** på den.

Guro: Gjør det. Jeg **skulle gjerne ha bodd** her selv, jeg.

Sebastian ser på henne. Han tenker på at han helst **skulle ha kjøpt** ny leilighet sammen med noen. Han har ikke hatt noen kjæreste etter at samboeren hans flyttet ut for to år siden. Han har **fått mer og mer sans for** Guro etter at de ble kjent på den første fotballtreningen. Skal han våge å si noe? Nei, det er for tidlig, tenker han.

å dele:

en fordeling:

et ansvar:

en rollefordeling:

til stede:

et bud:

en samboer:

å ha sans for:

å våge:

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Den store dagen

En gammel kvinne går omkring og steller i sitt hus
I dag er det hennes store dag. Hun har kjøpt kaffebrød
og kaker som er pyntet med små lys og en likør av beste slag
Og mens hun legger på en duk, den fineste hun har –
så ringer hennes telefon. Etter at hun har tatt opp røret
og gitt numm'ret sitt til svar, er hennes yngste sønn på trå'n

Jaså, sier du det. Du kan ikke komme fra.
Du tok feil av hvilken dag det var. Nei det gjør ingenting
Om det er no – bare ring, jeg finns alltid her til svar.

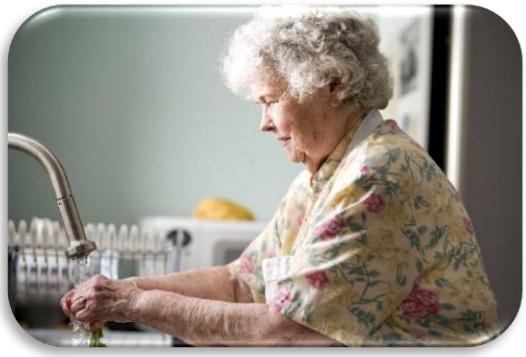

Hun tar frem finserviset – dem med små fioler på
En kopp har visst engang gått i knas
Men hun tenker at det gjør vel ingen ting – vi blir så få
i dette fødselsdagskalas. Og mens kaffen koker opp
så ringer telefon – hun glemmer – og springer derifra
Et lite øyeblikk hun mister noe av sin illusjon
Av det den eldste sønnen sa:

Jaså, sier du det. Du kan ikke komme fra.
Du tok feil av hvilken dag det var. Nei det gjør ingenting
Om det er no – bare ring, jeg finns alltid her til svar.

Flere timer går forbi og dagen er blitt kveld
En trett gammel kvinne sovner inn
Hun sitter ensom mens livet utenfor vinker farvel
Mot en rødblomstret gardin: det som hun fryktet skulle skje,
Men nektet å forstå ble sannheten som hun måtte se
Da hennes datter ringte var det ikke mer å forstå
Da hadde lysene brent ned

Jaså, sier du det. Du kan ikke komme fra.
Du tok feil av hvilken dag det var. Nei det gjør ingenting
Om det er no – bare ring, jeg finns alltid her til svar.

Benny Borg

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Nærhet

Jeg kan bære din sorg
ett stykke på veien
og åpne min glede i din
Men jeg kan ikke leve ditt liv
eller dø din død

Vi kan bytte blikk
og kjærtegn, veksle ord
og krefter mellom oss
Men du er ikke meg
Og jeg er ikke deg

Derfor kan vi finne frem
til hverandre, for å være
oss selv hos hverandre
en liten stund i tiden

Stein Mehren 1986

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Fatter’n elska rødvin

Fatter’n elska Mozart
og mutter’n Rolling Stones
fatter’n elska plukkfisk
og mutter’n vannmelon.

Fatter’n elska rødvin
og mutter’n akevitt
fatter’n elska system
og mutter’n rot og dritt.

Ofte var det leven
og ofte var det bråk
og mutter’n sa til fatter’n
finn deg en annen kåk.

Ja, ofte var det leven
og ofte gikk det vilt
og fatter’n sa til mutter’n
i morra blir vi skilt.

Så dro de fra hverandre
en vakker dag i mai
de skiltes utpå trappa
og sa bay bay bay bay.

Men fatter’n elska mutter’n
og mutter’n fatter’n min
så de snudde neri porten
med hvert sitt snåle grin.

Nå bor de hos hverandre
i samme jævla kåk
og fatter’n elsker rødgrøt
og det blir ofte bråk.

Ja, nå bor de hos hverandre
i samme jævla kåk
og mutter’n elsker Beatles
og ofte blir det bråk.

Men fatter’n elsker mutter’n
og mutter’n fatter’n min
så de rusler gjennom livet
med akevitt og vin.

Arild Nyquist 1984

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Itte no knussel

Barbra Ring (1870-1955)

Rik og barnlaus satt Marte Svennerud, landhandlersken, på Svennerud gård og holdt bygdas tøyler i si hand. Kunne folk betale, inndrev Marte Svennerud ubarmhjertig like til siste øre. Kunne de ikke betale, slo hun en strek over hele regnskapet. «Itte no knussel,» sa Marte Svennerud.

Så hendte det like under jul at lærer Hansen døde, og enka satt igjen med sju uforsørgede - i reine armoda. Presten sendte liste rundt for å få penger til begravelsen og til å betale husleia. Lista kom sjølsagt først til Marte Svennerud; den oppmerksomhet skyldte bygda henne. Men videre kom den heller aldri. Den gikk tilbake til presten med den påskrift:

«Je bitaler itte no knussel
Marte Svenneru.»

Så lite knuslet som Marte Svennerud var, så sparte hun alltid på d-en i Svennerud.

«Det der kunne bare én i hele bygda ha skrevet, og det er Marte Svennerud,» sa presten - han satte et komma etter «bitaler».

Så lot Marte Svennerud spenne for, benka sin mektige person på baksetet, og fylte hele sluffa med små og store poser fra butikken, og så kjørte hun på kondolansevisitt til lærer Hansens enke. Hvis noen etter den visitt hadde spurt lærer Hansens barn om hvordan det vakreste kvinnfolk i verda så ut, så ville de alle sammen ha forsikra at hun hadde tre haker og små lyseblå øyne - sånn som Marte Svennerud.

Men lillejulaftens morgen glei lærer Hansens enke i kjellertrappa, falt ned og slo seg så hun døde fra barneflokken sin noen timer etter. Presten henta alle sju til prestegården; og sammenkalte i hui og hast et møte av bygdas beste menn - til dem regnes først og fremst Marte Svennerud - for å høre om noen av dem var villig til å ta til seg et av lærer Hansens barn.

Møtet hadde ikke vart lenge før alle sju var anbrakt. Bygdas hjertelag var stort. Imens satt barna i prestegårdskjøkkenet og spilte gnav. «Det er best de får noe annet å tenke på, krypet - og gnav er et uskyldig spill,» sa prestens husholderske. De hadde spist opp alle rosinene de hadde fått å spille om. De satt og lytta til røstene inne i prestens kontor. De største skjønte godt hva det dreide seg om. Med ett sa Nils, en liten lyslugga med gløgge øyne og minst mulig til nese:

«Vi spiller om hvem som kommer til Marte Svennerud. Hu tar nok en av oss.»

Spillet begynte. De var så spent som om det gjaldt livet. Å komme til Marte Svennerud var nesten som å komme like lukt i paradis. Mikkel, den eldste, vant. Den yngste tok til å gråte: «Mei osså vil til Marte Fenneru!»

Men gråten stanset brått. Det gikk i døra til kontoret.
Marte Svennerud kom ut. Det sa seg sjøl at hun skulle velge først.

Hun satte seg ned og lot sine små lyse øyne vandre rundt på alle sammen. En gang til - rundt på alle sammen. Hun stanset ved Nils.

«Namnet ditt?» spurte hun.

«Nils Ezekiel Hansen,» svarte gutten - ildrød av forventning.

«Å gammal?»

«Je fyller ti år den attende januar,» kom det kjapt.

«Vil du følge med til Svennerud og komme på butikken?»

«Ja takk,» brast det ut av Nils. Han strålte. Men så kom han til å se bort på Mikkel, som satt og svelgde og svelgde.

«Takk - men,» sa Nils.

«Nå? Har du kanskje itte løst?» Marte Svennerud hørtes støtt.

«Jo - men -.» Nils skotta på nytt på Mikkel.

«Nå? Å er'e me deg?» spurte Marte Svennerud litt kvast.

«Je vil nok gjerne - men - det var Mikkel som vant deg,» sa Nils fort.

«Åforslag?» spurte Marte Svennerud uforstående.

«Vi spilte om hvem som skulle komme til Svennerud, og Mikkel vant.»

Marte Svennerud dro på smilet.
«Så du spelte bort meg, du da, Nils?»

«Ja. Je gjorde nok det.» Nils hviska og så skamfull ned.

«Åkken vant *du* da?»

«Ingen.» Nils så mer og mer ulykkelig ut.

«Stakkarn,» sa Marte Svennerud. «Åkken vant *du* da?» Hun vendte seg til en åtteåring med to lyse fletter. Hun blei blodrød, vrei seg hit og dit og fikk møysommelig fram at hun heller ikke hadde vunnet noen.

«Var det berre han Mikkel som vant da?» spurte Marte Svennerud.

«Ja. For vi spelte ikke om andre enn deg,» hviska Nils.

«Så. Åffer spelte dere itte om andre?» Marte Svenneruds lyseblå øyne titta nysgjerrig ut av det runde lyserøde ansiktet.

«For vi ville helst være hos deg alle sammen,» svarte Nils.

«Jaså,» sa Marte Svennerud og så ettertenksomt ut av vinduet. «Jaså,» sa hun en gang til - hun kneip munnen sammen, reiste seg brått - og gikk uten å si mer.

Barna så på hverandre. De ble sittende reint tause - i skrekk for at hun skulle være blitt sint og ikke ville ha noen av dem. Men Marte Svennerud gikk inn i kontoret og satte seg ned ved siden av presten.

«Je tar alle sju. Itte no knussel!» sa hun myndig og slo handa i bordet.

Da Marte Svennerud ei stund etter kjørte ut av prestegården med sluffa stuvende full av unger, og bygdas gode menn satt i sine sleder og venta - for etter gammel skikk å la Marte Svennerud kjøre først - trådte presten ned av trappa.

«Nå et hurra for Marte Svennerud!» ropte han og svinga kalotten. Og da det hurra var slutt, svinga han den en gang til.

«En gang til. Itte no knussel!» smilte presten.

Og hurra blei det ropt så lenge den breie ryggen til Marte Svennerud var synlig fra prestegårdstrappa.

Fra *Fnugg*, 1909

FNS BARNEKONVENSJON

Konvensjonen slår fast at alle mennesker under 18 år er barn, og omfattes av Barnekonvensjonen.

BARNS RETTIGHETER:

- Alle barn er født frie og er like mye verdt.
- Alle barn har rett til et navn og en nasjonalitet.
- Alle barn har rett til beskyttelse.
- Alle barn har rett til best mulig helsehjelp og nok mat og drikke.
- Alle barn har rett til å bli hørt og bli tatt hensyn til.
- Alle barn har rett til å gå på skole.
- Alle barn har rett til lek, fritid og hvile.
- Alle barn har de samme rettighetene

Vedtatt 20. november 1989

15. mars 2019:

Tannlegene med flere bekymrings-meldinger

MULIG OMSORGSSVIKT **I fjor meldte fylkestannlegene fra 869 ganger om at de mistenkte omsorgssvikt etter å ha undersøkt barns tenner. Tall NRK har samlet inn fra fylkestannlegene viser at det ble sendt inn 869 bekymringsmeldinger i fjor. Dette er en økning fra 768 fra året før, som Statistisk sentralbyrå hadde samlet inn**

– De aller fleste bekymringsmeldingene dreier seg om omsorgssvikt, sier forsker Ingrid Vaksdal Brattabø ved Tannhelsetenesta kompetansesenter Vest til NRK.

Oslo og Akershus ligger klart høyest på oversikten med over 100 bekymringsmeldinger fra hvert område. Fra Hordaland er det registrert 82 meldinger. Færrest registrerte er det fra Sogn og Fjordane hvor det bare er sendt inn seks bekymringsmeldinger. (NTB)

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Barnevernet

Barnevernet skal gi barn, unge og familier hjelp og støtte når det er vanskelig hjemme eller barnet av andre grunner har behov for hjelp fra barnevernet (for eksempel atferdsproblemer, rus). Foreldrene har ansvar for å gi sine barn omsorg. Men hvis foreldrene sliter eller har det vanskelig, skal barnevernet hjelpe til slik at barn og unge får den omsorgen de trenger. Barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstkår.

Til barnets beste

Barnevernet må ta utgangspunkt i hva som er til beste for barnet. Noen ganger kan dette komme i konflikt med hva foreldrene synes. Barnevernet skal først og fremst gi hjelp og støtte til foreldrene slik at de selv kan være gode omsorgspersoner for barna sine. Hvis denne hjelpen ikke er nok, eller at foreldrenes problemer er for store, kan det være aktuelt å plassere barn utenfor hjemmet for en kortere eller lengre periode.

تؤمن حماية الطفل للاولاد والشباب والعوائل المساعدة والدعم عندما تصعب الامور في المنزل او عندما يكون الولد لاسباب اخرى بحاجة الى المساعدة من طرف حماية الطفل)مثلا مشاكل السلوك، المواد المخدرة(. تقع على عاتق الوالدين مسؤولية تأمين الرعاية لاولادهم. ولكن عندما يجهد الوالدان او تواجهم صعوبات فيتوجب على حماية الطفل تأمين المساعدة بحيث يتأمن حصول الاولاد والشباب على الرعاية المطلوبة. يجب ان تحرص حماية الطفل ان يعيش الولد الشاب تحت ظروف لاتضر صحتهم ولاتأخر نموهم وان يحصلوا على الرعاية المطلوبة في الوقت المناسب وان يساهموا بتأمين ظروف عيش ونمو آمنة للاولاد والشباب

.

في مصلحة الطفل ـإن مصلحة الطفل هي القاعدة التي تعتمد حماية الطفل عليها. وقد يتصادم هذا أحيانا مع آراء الوالدين. فعلى حماية ـالطفل اوال وقبل كل شيء أن تقدم المساعدة والدعم للوالدين حتى يكونا هما من يوفر الرعاية الجيدة ألبنائهم. وفي حال كانت هذه المساعدة غير كافية، أو مشاكل الوالدين كبيرة جدا، فقد يكون من المناسب نقل أطفال خارج البيت لفترة قصيرة او طويلة

ኣገልግሎት ድሕነት ቄልዑ፤ ቄልዑ፡ መንእሰያትን ስድራ ቤታትን ኣብ ገዝኦም ጸገማት ኣብ ዘጋጥም ሓገዝን ደገፍን ንምሃብ፡ ወይ ድማ ቄልዑ ብካልእ ምኽንያት (ከም ኣብነት ናይ ጠባይ ምቅይያር ወይ ድማ ናይ ወልፊ ግዙኣት ምኺን ዝኣመሰለ ጸገማት ኣብ ዘጓንፎም እዋን) ሓገዝ ክገብረሎም እዩ። ወለዲ ንደቆም ናይ ምንባይን ምእላይን ሓላፍነት ኣሎዎም። እንተኾነ፡ ወለዲ ሽግር እንተ ኣልዩዎም ወይ ጸዕሪ ምስ ዝኸብዶም ኣገልግሎት ድሕነት ቄልዑ፡ መንእሰያትን ቄልዑን እቲ ዝግብኦም ክንክን መታን ክረኽቡ ሓገዝ ክህብ እዩ። ኣገልግሎት ድሕነት ቄልዑ፡ ንጥዕናኦምን ምዕባለኦምን ክጐድእ ኣብ ዝኽእል ኵነታት ዝነብሩ ቄልዑን መንእሰያትን ኣብቲ ዝድለየሉ ግዜ ኣድላዪ ሓገዝ ክረኽቡን ኣብ ሓደ ውሑስ፡ ዘተኣማምንን ሓልዮት ዝመልኦን ሃዋህዉ ዝዓብዩሉ ኵነታት ንምፍጣር ኣበርክቶኡ የዕዝዝ።

ንጽቡቕ ናይ ቄልዑ ኣገልግሎት ድሕነት ቄልዑ ንሰናይ ናይ ቄልዑ ዝነቐለ ክኸውን ኣለዎ። እዚ ግን ሓደ ሓደ ግዜ ምስ ርእይቶ ናይ ወለዲ ክጋጭ ይኽእል ይኸውን። ብቐዳምነት ዝስራዕ ዕማም ኣገልግሎት ድሕነት ቄልዑ፡ ወለዲ ንደቆም ባዕላቶም ጽቡቕ ምንባይ መታን ክገብሩሎም ሓገዝን ደገፍን ምሃብ’ዩ። እዚ ሓገዝ’ዚ እኹል ኮይኑ እንተ ዘይተረኺቡ ወይ ከኣ እቲ ናይ ወለዲ ጸገም ካብ ዓቕሞም ንላዕሊ እንተኾይኑ፡ እቶም ቄልዑ ንሕጽር ወይ ንነዊሕ ዝበለ ግዜ ካብ ገዝኦም ወጻኢ ዝውገኑሉ ኵነታት ከም ኣማራጺ ክውሰድ ይኽእል።

Innledning til brosjyren «Til barnets beste» fra Bufetat

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Ord om kriminalitet

varetektsfengslet **mistenkt** **frifunnet** **funnet skyldig**
siktet **tiltalt** **fengslet/arrestert** **dømt**

Hvilken forklaring passer?

En person blir -	når
	politiet tror en person kan ha gjort en kriminell handling.
	politiet mener det er sannsynlig at han/hun har gjort en kriminell handling.
	politiet mener de kan bevise at personen har gjort en kriminell handling. Det blir rettssak.
	han/hun sitter i fengsel mens man prøver å få tak i mer informasjon om forbrytelsen.
	retten gir den kriminelle en straff.
	retten ikke finner bevis for at personen har gjort noe kriminelt.
	retten finner bevis for at personen har gjort noe kriminelt.
	han/hun som er dømt skal sone straffen i fengsel.

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Ulike straffer

Her er ulike dommer en lovbryter kan få i Norge. Finn riktig forklaring til høyre.

Bot - forenklet forelegg	Retten kan forlenge straffen hvis lovbryteren er en fare for samfunnet.
Bot - forelegg	Ved mindre lovbrudd – for eksempel i trafikken – kan lovbryteren på stedet godta å betale en viss sum.
Betinget fengsel	Hvis lovbryteren ikke begår nye lovbrudd innen en bestemt tid, slipper han/hun å sitte i fengsel.
Ubetinget fengsel	Retten avgjør at lovbryteren må betale enn viss sum penger.
Forvaring	Lovbryteren må sone straffen i fengsel.
Samfunnstjeneste	Arbeid i stedet for fengsel – spesielt beregnet på ungdom.

Finn eksempler på hvilke straffer kriminelle kan få ved disse lovbruddene

Innbrudd: _____

Kjøre for fort: _____

Butikktyveri: _____

Tagging: _____

Barnemishandling: _____

Drap: _____

Voldtekt: _____

Slåssing: _____

Narkotikasalg:_____

Skatteunndragelse: _____

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Henrik Ibsen: Et dukkehjem

Sammendrag av handlingen

Hovedpersoner: Ekteparet Nora og Torvald Helmer, advokat Krogstad

FØRSTE AKT

I begynnelsen av ekteskapet ble Helmer syk, og Nora fikk beskjed om at de måtte dra utenlands for at han skulle bli frisk. Hun forfalsket farens underskrift og tok opp et lån hos advokat Krogstad for å få råd til denne reisen, Mannen har hele tiden trodd at hun har brukt penger hun fikk i arv fra faren sin. Siden har hun levd et dobbeltliv: Utad har hun vært munter og glad, men i hemmelighet har hun strevd for å betale tilbake lånet. Samtidig har hun vært engstelig for at mannen skulle finne ut at hun har forfalsket farens underskrift.
Nå har Helmer blitt sjef i banken der Krogstad arbeider. Krogstad er redd for å miste jobben, og han truer Nora med å avsløre den falske underskriften hvis hun ikke hjelper ham.

ANNEN AKT

Nora tør ikke fortelle Helmer om underskriften og hun blir mer og mer fortvilet. Nora forestiller seg nå at dersom alt kommer for dagen, vil Helmer påta seg ansvaret for det hele og begå selvmord. Hun tenker at hun må forhindre dette, og fortvilelsen hennes stiger.

TREDJE AKT

I tredje akt kommer løsningene. Da Helmer får vite om Noras dobbeltspill, reagerer han ikke med ridderlighet, men med voldsom avsky og moralisering. Men når Krogstad skriver at han likevel ikke vil fortelle hemmeligheten til andre, mener Helmer at alt kan fortsette som før. Nora ser imidlertid nå hvem Helmer og hun selv *er*, og ikke minst hva et borgerlig ekteskap er. I en lang samtale om natten forteller hun Helmer at de to aldri har vekslet et alvorlig ord om alvorlige ting, at Helmer ikke har elsket henne, men bare syntes, det var morsomt å være forelsket i henne. Hun må nå dra for å finne ut hva som er rett. Det eneste som kan gjøre at hun vil bli, er om samlivet deres kan forandres til å bli et ekteskap, sier hun. Hun går fra ham mens han roper etter henne. Til slutt hører han at døra slår igjen nede i porten.

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Utdrag, 3.akt, mot slutten

Språket er litt modernisert.

Helmer: Du taler som et barn. Du forstår ikke det samfunn du lever i.

Nora: Nei, det gjør jeg ikke. Men nå vil jeg sette meg inn i det. Jeg må se å komme etter hvem som har rett, samfunnet eller jeg.

Helmer: Du er syk, Nora. Du har feber; jeg tror nesten du er fra sans og samling.

Nora: Jeg har aldri følt meg så klar og sikker som i natt.

Helmer: Og klar og sikker forlater du din mann og dine barn?

Nora: Ja; det gjør jeg.

Helmer: Så er kun én forklaring mulig.

Nora: Hvilken?

Helmer: Du elsker meg ikke mer.

Nora: Nei, det er just tingen.

Helmer: Nora! – Og det sier du!

Nora: Å, det gjør meg så vondt, Torvald; for du har alltid vært så snill mot meg. Men jeg kan ikke gjøre ved det. Jeg elsker deg ikke mer.

Helmer: Er dette også en klar og sikker overbevisning?

Nora: Ja, fullkommen klar og sikker. Det er derfor jeg ikke vil være her lenger.

Familie og husholdninger		
	2017	**2018**
Privathusholdninger	2 376 971	2 409 257
Aleneboende	908 401	928 483
Par uten barn	567 447	577 429
Ektepar med barn 0-17 år	321 812	320 135
Samboerpar med barn 0-17 år	168 662	170 042
Mor/far med barn 0-17 år	112 597	113 152
Enfamiliehusholdninger med voksne barn	176 998	180 522
Flerfamiliehusholdninger uten barn 0-17 år	87 574	87 858
Flerfamiliehusholdninger med barn 0-17 år	33 480	31 636
Personer i privathusholdninger	5 197 367	5 240 114
Personer per privathusholdning	2,19	2,17
Kilde: Statistisk sentralbyrå		

https://www.ssb.no/familie/

Studer tabellene og svar på spørsmålene.

1. Hvor stor var befolkningen i Norge i 2018?
2. Hvor mange mennesker bodde i gjennomsnitt i hver husholdning i 2018?
3. Hvor mange flere var det som bodde alene i 2018 enn i 2017?
4. Hvilke to typer husholdninger ble færre i 2018 enn 2017?
5. Hvor mange enslige forsørgere var det i 2018?
6. Hvilke personer kan man finne i en flerfamiliehusholdning med barn 0-17 år?
7. Se på tabellen under for å se hva slags boliger folk i Norge har.

Boliger	
I alt	2 547 732
Enebolig	1 271 158
Tomannsbolig	230 328
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	302 720
Boligblokk	610 742
Bygning for bofellesskap	60 458
Andre bygningstyper	72 326
Kilde: Statistisk sentralbyrå	

Tema:

Boligforhold og bomiljø

Lån, gjeld, lønn

Kjæledyr, husdyr, småbruk

Barneoppdragelse

Barnevern

Kjønnsroller og likestilling

Eldreomsorg

Offentlige institusjoner: NAV, politiet

Språk

modalverb i preteritum + ha: ville ha kjøpt

sin – sitt – sine

noe – noen

både og – verken eller

så…som

leddsetning med spørreord: han spør hva

forklarende tillegg: Ana, fotballtreneren

unntatt

kommer kjørende, løpende

bestemt form av adjektiv

uttrykke en tenkt situasjon: ville ha gjort

uttrykk: svin på skogen, mors beste barn
har hørt at
døgnet rundt
haster ikke – gir seg god tid
har tenkt meg på..
jeg er åpen for..
ta hensyn
faste rammer, klar beskjed, stor frihet
møtte meg med forståelse

Ekstrastoff – skjønnlitteratur

Benny Borg: Den store dagen

Arild Nyquist: Fatter'n elska rødvin

Stein Mehren: Nærhet

Ibsen: Et dukkehjem, sammendrag og utdrag.

Barbra Ring: Itte no knussel

Ekstrastoff – sakprosa og fakta

Stein på stein s 28: Norske barn legger seg klokka sju

Barnevernet, utdrag av brosjyre «Til barnets beste»

Boligannonser finn.no Se på bolig til salgs og bolig til leie
Bytte bank tv2skole uke 13 2014 evt 2- 12

Statistikk familieformer:
https://www.ssb.no/familie/
Statistikk, boliger:
https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/statistikker/boligstat

Kriminalitet
Rettssak og dom

Politiet på Snapchat, Elevkanalen.no uke 46 2018. Oppgaver: Slik er politiet i Norge og Politiets oppgaver

Copyright Oslo VO, Rosenhof

Om dialogserien «Et godt liv i et lite land».

Dette er den fjerde av i alt åtte dialoger som er laget til opplæring i norsk, nivå A2-B1, etter suggestopedimetoden.

1. Ulikheter og fellesskap
2. Arbeid og ønsker
3. Kunnskap gir muligheter
4. Samliv og forståelse
5. Gjør din plikt, krev din rett
6. Sannhet og frihet
7. Livslang læring
8. En god fremtid

Dialogene handler om sju spillere og treneren i fotballaget «Bravo». De møter ulike utfordringer slik at alle læringsmål i «Læreplan i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere» er dekket. I tillegg er det henvist til en rekke ekstratekster.
Tekstene har ordlister som er oversatt til arabisk, tigrinja, kurmandji, somali og engelsk.

Takk til gode suggestopedikolleger som har kommet med råd og innspill.
Oslo, juni 2019

Dialoger og utvalg av tekster: Astrid Raen

Utgiver: Oslo VO, Rosenhof